

Valtakunnallinen Lukuviikko 2002

Vuoden 2002 valtakunnallista Lukuviikkoa vietetään 21.4.-27.4.2002. Lukuviikon teema on KIRJAN PAIKKA – DAGS FÖR BOKEN.

Kuulumiset julkaisee jo perinteeksi muodostuneen Lukuviikon liitteen; keväällä 2000 viikon aiheena oli runo, ja Kuulumiset juhli runoja julkaisemalla Runolla päähän -liitteen. Viime kevään lukuviikon teema oli Kirja tekee hyvää. Nyt on kirjan paikka!

Kirjan paikka antaa mahdollisuuksia moniin tapoihin lähes-

tyä kirjaa ja lukemista. Kirjan paikka voi tarkoittaa, että on aika tarttua kirjaan, tai se voi tarkoittaa muun muassa kirjan tapahtumapaikkaa tai vaikkapa kirjailijan paikkaa.

Valtakunnallisen Lukuviikon organisoii Lukukeskus, jonka kotisivuilla www.lukukeskus.fi/kirjan-paikka avautui viime sunnuntaina avoin nettipaikka, jonne kirjoitetaan matka-aiheisia nettikertomuksia suomalaisten kirjailijoiden kirjoittamiin kertomusten alkuihin. Jatkokertomusten teemana on Lukuviikonkin teema

Kirjan paikka. Kaikki kertomusten alut liittyvät jotenkin matkaan. Toiveena on, että myös jatkoja kirjoittavat pitävät teemat mielessään. Jatkokertomukset voivat johdattaa monenlaisille matkoille. Netti-

paikka on avoinna noin kuukauden (30.5. 2002 saakka), jonka aikana sivuille lisätään uusia kertomusten alkujä. Mukaan tulee alkujä sekä suomeksi että ruotsiksi, joten jatkoja sopii kirjoittaa molemmilla kotimaisilla kielillä.

Kuulumisten liitteen kustantaa Kirjasto- ja kulttuurilautakunta, joka yhdessä lehden toimituksen kanssa pyytää lukijoita miettimään seuraavia sanoja:

"Kirja tavallaan selvittää elämästä saatuja kokemuksia. Opimme katsomaan tarkemmin ja huomioimaan yksityiskohtaisemmin. Tällöin tulemme henkisesti voimakkaammaksi ja vapaudumme ennakkoluuloista. Opimme rakastamaan maailmaa ja ihmisiä. Ihmeeksemme huomaamme olevamme itsenäisiä ihmisiä, joilla on käyttökelpoiset aivot. Varmaankin vakavaan kokemukseen perustuu toteamus, että kaunokirjallisuus on syvintä tietoa ihmiselämästä."

Kirjastoneuvos **E.J. Ellilän** teoksesta Kirjojen taika.

*Lue poika kirja,
kyllä kirja palkan
maksaa.
suomalainen sananlasku*

Kirjan ja Ruusun päivä Tiistaina 23. huhtikuuta

1930 -luvulla eräs kirjakauppias Barcelonassa keksi romanttisen idean edistääkseen kirjojen myyntiä ja kirjallisuuden tunteista: Katalonian suojelupyhmyksen, Pyhän Yrjön päivänä ruvettiin viettämään erityistä Kirjan ja ruusun päivää, jolloin mies antaa naiselle ruusun ja nainen miehelle kirjan.

1995 Unesco julisti katalonialaisen Kirjan ja ruusun päivän kansainväliseksi kirjan ja tekijänoikeuden päiväksi. "Kirjat ansaitsevat erityisen päivänsä, jolloin niitä juhlietaan vapauden, yhteenkuuluvuuden ja rauhan symboleina", sen julistus kuuluu.

Huhtikuun 23. päivällä halutaan kunnioittaa myös kirjailijoita ympäri maailmaa. Päivällä on varsin kirjallinen tehtävä: 23.4. 1616 kaksi maailmankirjallisuuden klassikkokirjailijaa, **Miguel Cervantes de Saavedra** sekä **William Shakespeare** kuoli. Kirjan ja ruusun päivä on myös **Halldör Kiljan Laxnessin** ja **Vladimir Nabokovin syntymäpäivä**.

Kirjan ja ruusun päivä, eli The World Book Day osoittautui loistavaksi ideaksi ja sitä juhlietaan ympäri maailmaa. Idean alkulähteillä Kataloniassa Pyhän Yrjön päivä on omistettu täysin kirjoille ja ruusuille. Barcelonan kadut

täyttyvät jo aamuvarhaisella kirja- ja ruusukojuista, karnevaalikulku kiertelelee pitkin katuja, kirjauutuuksia julkistetaan ja kirjailijat tapaavat lukijoitaan.

Suomessa Kirjan ja ruusun päivää juhlittiin tänä vuonna kuudetta kertaa. Päivän vietto oli valtakunnallinen tapahtuma, mutta päätapahtuma oli Helsingissä Esplanadin puistossa. Puistoon rakennettiin kirjakylä,

jonka valloittivat kirjat ja ruusut. Pyhäjoellakin on saattanut naisihminen saada muutaman ruusun; tosin pienen painostuksen ja muutamien muistutusten jälkeen. Ruusun antamisen perinne kannattaa ehdottomasti aloittaa, sillä..

*Kirjat ovat ajatusten lapsia.
(Swift)*

Herman Hesse: Kirjoista

Kirjoista et milloinkaan onneasi saa, mutta omaan itseesi ne sinut johdattaa

Kaikki mitä tarvitset, tähdet, päivä, kuu, valo, josta uneksit sinuun piiloutuu.

Tieto, jota kirjoista olet etsinyt loistaa joka lehdeltä - sisältäsi nyt.

Suom. Aila Meriluoto

Milloin kirja on paikallaan?

HANNE MAIJALA

Milloin sinä uhraat aikaasi kirjalle? Lauantai iltana saunan jälkeen? Joka ilta ennen nukkumaan menoa? Öisin kun et saa nukuttua? Vai onko jokin kirja koko ajan lähettyvillä, valmiina käteen otettavaksi, heti kun on parikin minuuttia ylimääräistä aikaa?

Minä kuulun jälkimmäiseen ryhmään, eli luen lähes aina. Missä tahansa ja milloin tahansa. Lähes aina minut voi yllättää jonkun kirjan seurasta, ja tästä sitten myös seuraa, että kirja on huoneessani joka puolella. Sängyn ja patjan alla, lattialla, kirjoituspöydällä, tuolien alla, ja tietysti myös kirjahylly pursuu kirja.

Kirjojen suhteen en ole turhan nirso. Historialliset romaanit käyvät, samoin dekkarit, elämäkerrat, matkakertomukset,

fantasia ja scifikin, tosin sitä luen useimmiten melko pitkän hampain. Mielestäni kirja kuitenkin on huono, jos sadan sivun jälkeen ei ole tapahtunut mitään mielenkiintoista.

Lukeminen on hyvä harrastus. Tosin ei ehkä kannata hypätä ihan äärimmäisyyksiin, on hyvä joskus tehdä jotain muuta, kuin vain istua lukemassa. Mutta kirjallisuudesta löytyy varmasti jokaiselle jotakin. Ei kannata väittää, ettei ole koskaan nähnyt niin hyvää kirjaa, että se olisi kannattanut lukea. Tällöin minä ainakin olettaisin, ettei kyseinen henkilö ole koskaan edes yrittänyt löytää mieleistään kirjaa, vaan on aina mieluummin turvautunut pelkästään sarjakuvien ja sanomalehtiin. Ei silti, sarjakuvat ovat rentouttavaa lukemista, ja sanomalehtiä lukiessa pysyy mukana maailman menossa.

Kirjan paksuutta ei kannata pelästyä. Lukemiseen menee enemmän aikaa, mutta eihän kirjaa välttämättä tarvitse kerralla ahmaista. Kuulemma. Minä itse en nimittäin anna hyvän ja mielenkiintoisen kirjan kovin kauan odotella puoliväliin luettua, vaan ahmaisen sen kerralla.

Joka tapauksessa, lukeminen kannattaa aina. Olen sitä mieltä, että jokaisesta kirjasta löytyy aina jokin asia, jota ei aiemmin ole tiennyt ja josta voi joskus olla hyötyä. Olkoon se vaikkapa niinkin vähäinen tieto, kuin että tappara on ritariajalla käytetty taistelukurvis. Mielenkiintoista, eikä totta? Eli luekaa, hyvät ihmiset! Nyt on lukuviikko, joten eikö olisi hyvä ottaa tavoitteeksi, että lukee tällä viikolla ainakin yhden kirjan?

Kirja on aina paikallaan, oli se sitten missä tahansa!

Lukemattomia kirjoja?

ANNA KARJULA

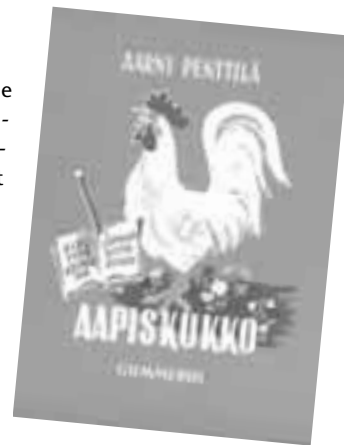
Ensimmäisen lainakirjan paino repussa, kutkuttava jännitys ja kiire päästä lukemaan. Olin saanut ikioman kirjastokortin. Pahviläpyskä muovitaskussa... Sen päivän jälkeen lainaussysteemi on siirtynyt tietokoneille ja korttikin vaihtunut paljon hienomaksi. Kirjastoidea on kuitenkin pysynyt samana; mahdollisuus lainata kirjoja – ilmaiseksi.

Meidän perheessä on aina luettu kirjoja ja käyty kirjastossa. Iltaisin käperryimme koko sakkiohlohuoneen sohvalle kuuntelemaan iltasatua. Nyt me isommat lapset pidämme perinnettä yllä

lukemalla pienemmille satuja. Lainakirjojen lisäksi omaankin kirjahyllyyn on kertynyt paljon kirjoja, mutta ei sentään lukemattomia. Jotkut kirjat on luettu niin tarkkaan, että kannet ovat irti.

Maailma on täynnä lukemattomia - ja luettuja - kirjoja ja kirjallisuuden lajeja.

Meillä jokaisella on varmasti lempikirjamme ja -kirjallisuutemme. Koulukirjat ovat suuri osa ainakin nuorten lukemistoa. Valitettavan vähän jää aikaa "romskuille" ja "jännäreille". Onneksi on sentään viikonloppuja ja kesälomakin tulee kohta. Silloin on aikaa tarttua kirjaan ja antaa mielen rentoutua!

MATIAS KORPELA, 12V

Lueto sinä mieluummin ohuita nuortenkirjoja, vai paksuja fantasiakirjoja? Jokainen pitää erilaisista kirjoista kuten esimerkiksi kauhu- tai fantasiakirjoista. Itse suosittelen fantasiakirjoja varsinkin niille, joilla on vilkas mielikuvitus, sillä fantasiakirjat jättävät monia asioita lukijan kuviteltavaksi. Joka tapauksessa kannattaa lukea paljon, sillä se on monin puolin kehittävä ja muutenkin mukava ajanvietettä.

Nykyään monet nuoret kuitenkin pelaavat mieluummin tietokonetta ja katsovat televisiota, eivätkä lue, vaikka vanhemmat ostaisivat hienoja ja kalliita kirjoja. Televisio kuitenkin tylsistää mielikuvitusta ja tietokonepelit maksavat maltaita, kun taas kirjoja voi lainata kirjastosta kunhan omistaa kirjastokortin.

OUTI VIIRRET

Minulle kirja on ollut lapsesta lähtien hyvin läheinen. Kirjani paikka on lähellä minua: yöpöydällä,sohvalla,työpöydällä, lähes aina matkassa mukana.

Luen hyvin erilaisia kirjoja, runoista dekkareihin, eräkirjoista rakkaushömppään. On vaikeaa, lähes mahdotonta valita jotain kirjaa ylitse muiden. Kuitenkin yksi joululahjaksi saamani kirja on jäänyt mieleen piristävänä ja hauskana kirjana. Se on *Populaarimusiikkia vittulanjängäلتä*.

Sen on kirjoittanut **Mikael Niemi**. Kirja kertoo 60- ja 70-luvun Pajalasta. Pajalahan sijaitsee Pellosta luoteeseen, Ruotsin puolella Torniojokea. Niemi kertoo pohjoisen maailmasta siihen malliin, että välillä tuntee itsekin kasvaneensa samassa paikassa. Raflaavan nimen ei kannata antaa säikäyttää itseään, sillä kirja on huumorilla terästetty ajankuvaus tarinankertoajan Lapista.

BIRGIT HUISKONEN

Ensimmäinen kirja, jonka kirjastosta lainasin kertoi muurahaisista. Olin silloin kahdeksan-vuotias. Myös *"Viisikot"* ja *"Tiina"* kirjat tulivat sittemmin tutuiksi. Lukemisesta on tullut tapa, jokin kirja on aina kesken. Eniten pidän omaelämäkertoista, koska ne ovat yleensä selvitymistarinoita. Scifi on minulle liian mielikuvituksellista, muuten luen kirjoja laidasta laitaan.

Mielestäni yksi parhaista omaelämäkertoista kertoo **Maksim Gorkin** lapsuudesta ja nuoruudesta. Kirjoja on kolme, ja niiden nimet ovat *"Lapsuuteni"*, *"Maailmalla"* ja *"Nuoruuteni yliopistot"*. Gorkin oikea nimi on **Aleksei Maksim Peskov**. Hän asui

lapsuutensa isovanhempiansa luona talossa, joka oli täynnä asukkaita: sukulaisia ja vuokralaisia. Aleksei näki ympärillään paljon köyhyyttä ja väkivaltaa. Hän oppi tarkkailemaan erilaisia ihmisiä ja kuvaakin heitä kirjoissaan tarkkanäköisesti, mutta lämmöllä ja huumorilla. Tärkein ihminen Aleksein lapsuudessa oli hyvä ja anteeksiantava mummo, joka kertoi Alekseille paljon tarinoita, vieläpä ulkomuistista, koska oli lukutaidoton. Ehkä mummon tarinoista lähti Aleksein innostus kirjoihin ja myös taito maalilla hienoja kielikuvia. Maksim Gorkin kirjat todistavat, että venäläinen klassikko osaa viihdyttää ihmisiä vuosisadasta toiseen.

Lukeminen kasvattaa omaa mielikuvitusta

LARI RANTAKOKKO, 6LK

Sanotaan, että yksi kuva vastaa tuhatta sanaa. Ei pidä paikkaansa, ainakaan minun mielestäni. Jos joku (lyhyt) kirja sisältäisi noin 20 000 sanaa, niin yritäpä selittää sen kirjan koko sisältö 20 kuvalla.

Oma lukuharrastukseni lähti liikkeelle vasta noin kaksi vuotta sitten erästä scifikirjasta ja jatkui heti sen jälkeen Harry Potterilla, joten olen varmaan melko tavallinen tapaus. Luen lähinnä scifi- ja fantasiakirjoja ja ke-

hottaisin kokeilemaan eri kirjatyyppejä, jotta voi löytää itselleen sopivat kirjat. En ole mikään lukutoukka, sillä välillä kirjain alkaa tuntua tylsältä, jolloin esimerkiksi suljen kirjan ja avaan television.

Mutta miksi kenenkään pitäisi lukea, jos tietokone yms. härvelit ovat aina käden ulottuvilla? No, lukemiseen ei tarvita (vaikka monet niin varmasti luulevat) kallista DVD-soitinta tai vieläkin kalliimpaa tietokonetta. Siihen tarvitaan vain kirja (joka löytyy usein kirjastosta) ja hieman lu-

kutaitoa. Lukeminen on halpaa ja usein korkealaatuista viihdettä, eikä se ole mitenkään häpeällistä, vaikka niin yleensä ajatellaan. Lukeminen kasvattaa omaa mielikuvitusta, sekä kirjoitustaitoa ja tarjoaa huikaita elämyksiä. Lukutaito kunniaan!

Lukeminen on aina paikallaan

PAIVI PAHKAMAA 10V.

Jo viisivuotiaasta asti olen tavannut *Aku Ankkoja*. Parin vuoden päästä luin jo vähän vaikeampaa tekstiä ja tämän vuoden lukemista ovat olleet lähinnä seikkailukirjat. Lempikirjani taitaa olla 800-sivuinen *Harry Potter ja liekehtivä pikari*. Kirjassa kerrotaan maailman kuuluisimmasta velhosta, Harry Potterista. Harrysta tuli kuuluisa selvitessään hengissä tappavalta kiroukselta, joka lähti sen ajan pelätymmän velhon, lordi Voldemortin sauvasta. Voldemort on yrittänyt jo 3 vuotta surmata Harryn. Kirjassa Liekehtivä pikari Harry lähtee parhaan ystävänsä Ron Weasley'n kanssa huispauksen maailmanmestaruuskisoihin, jossa tapahtuu

kumia.... Mutta enpä paljasta koko kirjan sisältöä. Lukemista voi harrastaa lähes missä tahansa rauhallisessa paikassa. Oma lempipaikkani on oma ihanan rauhallinen huoneeni. Lukeminen tulee aina olemaan yksi rakkaimmista harrastuksistani.

LIISA HAATAJA

Tracy Chevalierin kirjoittamassa kirjassa *"Tyttö ja helmikorvakoru"* tapahtumapaikka on Hollanti, Delftin kaupunki. Kirjailija sai innoituksen kirjaansa kuuluisan hollantilaisen taiteilijan, Johannes Vermeerin taulusta "Turbaanipäinen tyttö". Hän kertoi kuvitteellisen tarinan taulun mallina olevasta ikäsestäni 16-vuotiaasta tytöstä.

Kirjan päähenkilön Grietin perhe on köyhä. Grietin isän menetettyä työnsä Griet joutuu piiksi arvostetun taiteilijan perheeseen. Kaikkien muiden töidensä lisäksi Griet saa siivota taiteilijan ateljeenkin, jonne ei kenelläkään muulla ole lupa mennä. Jopa taiteilijan rouva saa katsella sinne vain ovelta. Eräänä päivänä Griet istuu taiteilijan malliksi ja se ei kaikkia miellytä.

Kirjaa lukiessa voi tuntea itsensä kulkemassa kaduilla renessanssin aikana, 1600-luvun Hollannissa. Elinympäristöä ja ihmisiä on kuvattu tarkasti. Kirjaan pääsee heti sisälle ja lukiessa unohtaa ympärillä olevan muun maailman. Juuri näitä asioita minä odotan hyvältä kirjalta.

Kirjoja voi lukea melkein missä paikassa vain. Sängyssä, sohvalla, tuolilla, ruokapöydässä, vessassa, kuistilla, rannalla ja kulkuvälineissä. Minulle kirja on yleensä paikallaan iltaisin ja öisin; mieluiten luen sängyssä! Siis: lukuvillasukat jalkaan ja lukemaan!

Sain *"Tyttö ja helmikorvakoru"* -kirjan joulupukilta. Joulupukki kai tiesi minun lähtevän leirikouluun Hollantiin ja ajatteli kirjan olevan minulle paikallaan. Olemmekin juuri nyt Hollannissa tämän lehden ilmestyessä. Olisipa tosi hienoa päästä itse näkemään tuo taulu Mauritshuisin museossa Haagissa, mutta eipä se taida tällä kertaa olla mahdollista.

Kirjojen koukussa

VAPPU TIRILÄ

Kirjat ovat aina kuuluneet elämäni siistä asti, kun opin lukemaan. En voi kuvitella elämäni ilman kirjoja. Kuuluin niihin lapsiin, joita kirjat kiinnostivat jo ennen lukemaan oppimista. Muistan lapsuudestani ison puukantaisen Raamatun, jossa oli myös pelottavia kuvia. Kuitenkin ne kiinnostivat minua. Oli turvallista istua vanhan isoisäni polvella ja kuunnella kertomuksia Mooseksesta, Samuelista, Joosefista ja hänen ihmeellisestä elämästään ym. Raamatun henkilöistä.

En enää muista, miten opin lukemaan. Kuitenkin osasin lukea jo kouluun mennessäni hyvin, koska pääsin suoraan toiselle luokalle. Kirjoja oli lapsuuskoissani vähän. Siksi varmaan jo varhain tutustuin lainakirjoihin. Valikoima pienessä kyläkirjastossa ei tietenkään ollut kovin suuri. Tutustuin **Topeliuksen Välskärin kertomuksiin** ja **Talvi-iltain tarinoihin** ja pidin niistä hyvin pal-

jon. Myöhemmin **Anni Swanin** nuorten kirjat kuuluivat mielilukemisiini – lainasin ne moneen kertaan.

Sitten alkoivat kiinnostaa myös aikuisten kirjat. Mukaani lähti aina iso kasa kirjoja. Siltä ajalta tulevat mieleeni historialliset romaanit kuten **Setä-Tuomon tupa**, **Katariina ja Munkkiniemen kreivi** yms.

Opiskelu- ja työaikana en tietenkään ehtinyt lukea muita kirjoja niin paljon kuin olisin tahtonut. Nyt eläkkeellä ollessani olen paikkaillut tuon ajanjakson vajuusta. Yöpöydälläni on jatkuvasti pari kolme kirjaa, joita lueskelen vuorotellen. Nykyään minua kiinnostavat erikoisesti elämäkertateokset. Myös runokirjoja luen paljon. En osaa nimetä mitään kirjaa erityisesti mielikirjakseni, vaan se on kulloinkin käsillä oleva teos.

Uskon ja toivon, että jatkossakin voin lukea niin kauan, kun Luoja elonpäivä suo ja silmien kunto säilyy sellaisena, että pystyn lukemaan.

kaan malja) oli kadonnut. Tämä silloin uuden näköinen kirja vaikutti minusta ihan ihmeeltä sellaisessa ympäristössä. Ehkä heillä oli lastenlapsia, muistelen niin. Kun lähdimme kotiin, kirja jäi kesken ja minua jäi vaivaamaan kuninkaan maljan kohtalo.

En tavannut kirjaa myöhemmin koulun oppilaskirjastossakaan, josta joka lauantai koulun loputtua etsin lukemista. Aikaa kului ainakin 35 vuotta kunnes Pelastusarmeijan kirpputorilla katseilin vanhoja kirjoja, ja siinä se oli: **Anneli Juoniemen kartanos**. Sama kirja sieltä vanhusten kirjahyllystä, vanhempana vain ja pehmeäkantisena. Vihdoinkin sain tietää, mihin kuninkaan malja oli joutunut.

Nykyään ovat vanhat nuortenkirjat kokeneet uuden tulemisen ja Juonimestäkin on uusi painos, ja tarina on jatkunut kahdella jatko-osalla. Tietysti olen nekin ostanut omaan kirjahyllyyni ja yhä vieläkin luen aina joskus uudestaan.

Kirjat ovat aina olleet osa elämäni

JAAKKO PYHÄLUOTO

“Aasi seisoi nöyränä jäälä. Sen takkuinen karva valui vettä, joka oli jo alkanut jähmettyä jääpuikoiksi. Mekin olimme Heikkilän kanssa kastuneet kauhistuneen eläimen teutaroidessa. Menin poliisipäällikön luo, vedin kättä lippaan ja ilmoitin tehtävän suoritetuksi; kaupunkia ei saatu pelastetuksi veden vallasta, mutta yksi aasi kumminkin.”

Ensimmäinen lukemani kirja oli **Mestaritontun seikkailut**. Sain sen luettavaksi siskoltani Annilta, joka muutamaa vuotta minua vanhempana kantoi kotiin kirjoja Kiiskilän lainastosta. Olin vielä liian nuori niitä itse lainamaan, mutta mielenkiintoista luettavaa sain. Partiolaisten seikkailukirja **Suden huuto**, **Sakari Topeliuksen Maamme-kirja** sekä vanhempien sisarusteni lukukirjat olivat mielilukemistani. Kotiimme tuli vain yksi sanomalehti, **Raahen Seutu**, jota ei kovin moneen kertaan jaksanut lukea. Onneksi oli kavereita, joiden sarjakuvalehdet kiersivät kädestä käteen kunnes hajosivat. Lännensarjat olivat niin mielenkiintoisia, että niitä luettiin koulussakin, välitunneilla.

Kirjat ovat siis aina olleet osa elämäni. Luen paljon; eniten historiallisia romaaneja, sotaromaaneja tai elämäkertoja. Vieläkin joskus **Tex Willer** tai **Lucky Luke** viehättävät. Erittäin mielenkiintoisia kirjoja **Mika Waltarin** ja **Kalle Päätalon** kirjojen lisäksi ovat myös **Antti Tuurin** kirjat, kun niissä on henkilöhaastatteluja. Esimerkiksi **Rukajärven tie** kertoo samoja asioita eri näkökulmista, eri henkilöiden kertomana.

Viimeisin lukemani kirja on Finlandia-palkinnonkin voittanut **Hannu Raittilan**

Kuva: Jaakko Pyhälouodon albumi

Venetsian “pelastajien” jalanjäljillä, taustalla Grande Canal.

Canal Grande. Tästä kirjasta on lainattu alussa oleva aasitarina. Kirjan juoni on sellainen, että suomalainen työryhmä saapuu Venetsiaan pelastamaan palatsea veden vallasta. Mutta ainoaksi pelastuksen kohteeksi jääkin tuo aasi. Kirja on tavallaan kahden eri minän kertoma tarina siitä, mitä Venetsiassa tapahtui neljänä talvikuukautena, lopussa mukaan tulee vielä kolmaskin kertoja. En kovin tarkasti keskittynyt näihin henkilöihin enkä toisen kertojan päiväkirjamerkintöihin. Huomioni saivat ne mielenkiintoiset asiat, joita Venetsiasta, sen tavoista ja historiastakin kerrottiin. Sehän oli pääsyy siihen, että tämän kirjan halusin lukea.

Minulle kirjan paikka on tietysti myös osana elämäni ja kokemuksina elävöittämissä sitä. Tämän kirjan paikka on kuitenkin Venetsia. Viime kesänä kävin itse siellä ja mielenkiintoni heräsi sen suhteen, mitä Venetsiasta kirjallisuudessa sanotaan. Olen aiemmin lukenut muitakin Venetsiaan liittyviä kirjoja kuten **Pyhän Markuksen leijona**, **Marco Polon matkatoveri** sekä **Donna Leonin** salapoliisiromaaneja.

Canal Grande käsittelee kaupunkia hieman eri tavalla kuin ennen lukemani kirjat. Raittila luo oman Venetsiansa, mutta silti hänen kirjansa tuntuu todelliselta realismilta aiempiin mystisiin sankaritarinoihin verrattuna.

Heti tuntui, että olin Venetsiassa kirjailijan mukana. Vahvan sumun sisällä piilottelevaan kaupunkiin saapuva suomalaisryhmä aloittaa tutustumisen käynnillä “varastetun taiteen näytellyssä”. Venetsian taidearteet eivät ole eurooppalaista kulttuuriperintöä vaan gansterilauman ryöstösaalista, toteaa kirjan insinööri. Venetsialaisten väitteenä varastaneen kaiken, mitä eivät ole ostaneet, sillä kauppiaina heille oli rahan hankkiminen tärkeintä. Että on pitänyt ryöstää kaupungin suojelupyhimyksen maalliset jäännökset, samoin leijonapatsas, josta tuli kaupungin tunnus. Ja näitä miljoonat turistit käyvät katsomassa. Yksi aito venetsialainen ihastuksen aihe ovat gondolit. Ne ovat yhdellä airolla soudettavia veneitä, jotka ovat taidokasta käsityötä, ohuesta laudasta tehtyjä kuin pätkinänkuoria. Gondolieerit ovat hyvin taitavia liikkueessaan

muun kanaaliliikenteen seassa.

Kirjan henkilöt tulevat siis pelastamaan kaupunkia veteen vajoamiselta. Venetsia on kuin vesipatjojen päällä. Maakerroksen alla olevasta makeavesialueesta pumpataan asukkaalle käyttövesiä ja se aiheuttaa maan vajomisen. Osa rakennuksista on toistaiseksi turvassa, koska ne on tuettu kelluvien ponttonien päälle. Tutkittuaan paikkoja, tullaan ryöstetyksi, jouduttuaan väärinkäsitysten vuoksi putkaan ja taisteltuaan italialaista byrokraattista virkakoneistoa vastaan kirjan henkilöt yllättää katastrofinen talvi, joka jäädyttää vesiputket ja ne halkeilevat, lämmitys ei toimi ja kanaaleissa on vahva jää. Insinööri toteaa: “Jos Venetsia olisi suomalainen kunta, sen rakennuskanta julistettaisiin asumiskäyttöön kelpaamattomaksi ja koko kaupunki hävitettäisiin terveysviranomaisen päätöksellä maan tasalle.” Venetsian palatsien pelastaminen jää suomalaisilta tähän. Miehillä tulee halu lähteä ikään kuin karuun koko paikasta. Ja niin he lähtevätkin. Venetsia odottaa yhä pelastajaansa.

ANNA-LEENA KITTILÄ

Mitä voisi kirjoittaa kirjasta ja kirjan paikasta omassa elämässä? Niistä olisi paljonkin sanottavaa.

Sen jälkeen, kun vanhasta kukko-kantisesta **Aapisesta** olin mummon avustuksella opetellut lukemaan, on kirjoja riittänyt. Joku on naurattanut, joku itkettänyt, joku ollut liian tylsä ja jäänyt siksi kesken. Kuitenkin on monia vaikuttavia ja mieleen jääneitä.

Tämä, mitä kerron erästä kirjasta, voi olla lapsellista, mutta sillä on paikkansa. Olin silloin ehkä 10-vuotias. Olin mummon mukana käymässä naapurikylässä ja vierailimme erään vanhan pariskunnan luona. Siinä vanhusten juttuja kuunnellessa tietysti pitkästyin ja katsellessani ympärille huomasin heidän lehtihyllyssään kirjan, kiinnostavan näköisen tyttöromaanin. Up-pouduin kirjaan ja pääsin kohtaan, jossa perhekalluus (kunin-

Tuukka Kivimäki Harry Potterin lumoissa

JENNI KALLIO

Harry Potter on imaissut lukijat maailmaansa teke-mällä heihin lähtemättömän vaikutuksen. Pirttikoskinen **Tuukka Kivimäki** (9) kuuluu myös Potter -faneihin. Hän

Kuva: Jenni Kallio

Tuukka tykkää Harry Pottereista.

tutustui Harryyn jo ollessaan ykkösluokalla. Hän oli kuullut Pottereista aikaisemmin ja ryhtyi lukemaan kirjasarjan kolmatta kirjaa, **Harry Potter ja Azkabanin vanki**, kun hänen äitinsä **Raija Kivimäki** osti hänelle kirjan. “Kolmas kirja on paras, koska se on niin jännittävä”, Tuukka toteaa varmasti.

Kirjat luetaan läpi parissa päivässä

Tuukka alkaakin olla melkoinen Potter -expertti, sillä hän on lukenut jokaisen kirjan läpi ainakin neljä kertaa. Miehen alulta ei mene kirjojen läpi lukemiseen kovin kauaa, nimittäin hän lukee yhden kirjan läpi parissa päivässä huolimatta siitä, että kirjoissa on useita satoja sivuja. “Mulla on kaikki kirjat itellä, mutta yks

on hukassa”, hän huomauttaa.

Kaikista jännittävin ja mieleenpainuvien kohta Potter –kirjoissa löytyy Tuukan mielestä kirjasta neljä, **Harry Potter ja liekehtivä pikari**. “Se on se kohta, kun Voldemort sai voimansa takaisin siellä hautausmaalla”, hän selostaa tohkeissaan. Tuukalla on myös kirjojen lisäksi paljon muita Potter -tavaroita: kirjepaperia, laastareita, ystäväni -kirja ja tarviviikko. Tuukka ei suinkaan ole yksin Potter -harrastuksensa kanssa. Koulukavereidensa **Päivi Pahkamaan**, **Tuukka Tikkanen** ja **Timo Savukosken** kanssa hän kertoo puhuvansa joskus Harrysta. He ovat lainalleet keskenään myös kirjoja. Tuukan perheestä muut eivät ole niin inostuneita Pottereista. “Iiro on lukenut kirjat, ei muuta”, Tuukka tuumaa.

Elokuva vastasi odotuksia

Pikku mies on käynyt katsomassa myös Potterista tehdyn elokuvan, **Harry Potter ja viisasten kivi**, Raahen elokuvateatterissa äitinsä kanssa. Kysyessäni vastasiko elokuva odotuksia, poika vastaa: “Olihan se aivan hyvä. Suunnilleen samanlainen kuin kirja.” Tuukka tahtois osata taikoa myös itse samalla tavalla kuin Harry. Kirjan hahmoista hän haluaisi olla juuri Harry. Siihen perustelut kuuluvat seuraavasti: “Sille tullee niin paljo kommluksia.”

Tuukka odottaa innolla pika puoliin ilmestyvää viidettä Potteria. Hän aikoo ostaa kirjan omaksi ja on käynyt jo monta kertaa kysymässä, milloin kirja ilmestyy.

Fantasiaa tarvitaan, jotta osaisimme hahmottaa todellisuuden

Kuva: FS Film Oy

JENNI HEIKKILÄ

Fantasiakirjallisuus vie meidät pois maailmasta, jossa nyt elämme, toisaalle, kiellettyihin paikkoihin, joihin emme muuten pääsisi. Se avartaa mielikuvitusta ja edistää luovuutta, pitää parhaimmillaan lukijansa tiukassa otteessaan jännityksensä avulla. Fantasia tarjoaa mahtavia luku-elämyksiä romanttisessa ilmapiiressä, jota vuosisadan ja vuosituhannen vaihteet aina ruokkivat. Fantasiakirjoissa romanttisilla virtauksilla, taruilla, runoilla, lauluilla, mystiikalla ja elämyksillä on aina keskeinen sija juonessa - eihän se muuten olisi kaan fantasiaa.

Turhaan jotkut väittävät, että tämän lajin kirjallisuus olisi haitallista luettavaa ja muokkasi rajaa faktaan ja fiktion välillä vaarallisen liukuvaksi. Mielestäni terve ihminen kyllä tajuaa, mikä on totta ja mikä tarua. Fantasiakirjallisuus onkin saanut paljon puolustajia. Ruotsalaisen fantasia-tutkijan **Toijer-Nilssonin** uskomus ja mielipide on, että fantasia parantaa kykyämme hahmottaa todellisuutta. Näin kuvaa *Askel -lehden* 2/2002, **Tuija Tiuhosen** artikkeli "Kristillisyyden näky monin tavoin Tolkienin taruissa". Samassa artikkelissa myös Espoon seurakuntalehden, *Essen* toimittaja, teologian maisteri **Esko Miettinen** yhtyy ruotsalaisen tutkijan oivallukseen. Miettinen tietää myös, että hyvä fantasia antaa etäisyyttä käsitellä ongelmia, kuten pahaa. Hän on astunut oikealle asialle sanoessaan: "Mielestäni on vaara tulla näköalattomaksi, jos uppoaa liikaa faktoihin." Mietinkin, miksi fantasiakirjallisuus olisi niin vaarallista ja tekisi minusta todellisuuspakoisemman, jos eivät **Agatha Christien** jännityskirjataan synnyttä murhaajaa.

Taidokkaimmat fantasiateokset eivät ole helppolukuisia juuriksi, koska vaativat lukijan mielikuvituksen vapaata lentoa hyvinkin paljon. Tämän lajin kirjoissa, kun sanotaan aina vain juuri sopivasti, ei koskaan liikaa.

Kuulun joukkoon, joka avasi fantasiakirjallisuuden oven ehkä arvokkaimmasta päästä, **J.R.R. Tolkienin** *Taru Sormusten Herrasta* kautta. Monelle kirjailijalle on jäänyt mieleen muistettavimmista fantasiakirjallisuuden uranuurtajista, jollei sentään isänä tai luojana. *Taru Sormusten Herrasta* ei ole kevyttä luettavaa, mutta ehkä juuri sen massiivisuus, kerronnallisuus ja kerrassaan upea fantasiamaailman kuvaus ovat tehneet kirjasta niin

luetun kuin se tänä päivänä on. Kun kirja julkaistiin *The Sunday Times* kertoi maailman jakautuneen kahtia ikuisesti: niihin, jotka ovat lukeneet kirjan ja niihin, jotka aikovat lukea sen.

Taru Sormusten Herrasta valittiin taannoin 1900-luvun merkittävimäksi kaunokirjalliseksi teokseksi.

Harva viitsii luoda uuden maailman, jossa on omat kulttuurit, kielet, tarinat ja sankarit - Tolkien kuitenkin kuuluu näihin harvoihin, ja tämä kirja ansaitsee vilpittömästi kunnian.

Englantilaisen **John Ronald Reuel Tolkienin** (1892-1973) fantasiatuotannon juuria voidaan hakea hänen rakkaudestaan ja kiinnostuksestaan kieliin. Hän jopa kehitti kokonaista uutta muinaisgermaanista kieltä uusgoottia, sillä hänelle ei käynyt tyytyminen gootin kielestä jääneisiin rippeisiin. Hieman vanhemmalla iällä hän kohtasi englantilaisiksi käännetyn Kalevalan ja oli eepoksestamme tavattoman innostunut. Verrattuna klassiseen ja germaaniseen, suomalaisen mytologia tuntui hänestä kiehtovalta ja uudelta. Hän halusi tutustua Kalevalaan myös sen alkukielellä, suomella. Oxfordin yliopistossa opiskellessaan hän törmäsikin kirjastossa suomen kielioppiin. Suomi oli oikea kieli täyttämään hänen käsitöksensä kielen esteettisyydestä. Tolkienin kohtaamista suomen kanssa kuvataankin miehen omilla sanoilla *Hiidenkivi -lehden* 5/96, **Vesa Sisätön** artikkelissa "Kun suomesta tuli haltijakieli". "Se oli kuin löytäisi kellarillisen pulloja täynnä hämmästyttävää viiniä, ennen maistamattoman laatuista ja aromista." Tolkien pystyikin karttuneen suomen kielensä avulla lukemaan joitakin osia läpi Kalevalasta sen alkukielellä. Hän olisi toivonut englannillekin moista alkuperäistä mytologiaa, kuten meidän kansalliseepoksestamme. Tolkienin päätöksen lopettaa uusgoottien kehittämisen ja alkoi seipittää suomen pohjalta uutta kieltä quenyaa. Kieli edustaa suurhaltijakieltä Tolkienin kirjoittamissa *Taru Sormusten Herrasta* ja *Silmarillionissa*. Vesa Sisätön artikkelissa onkin isänmaallisuutta nostattavaa voimaa. Ajattelen, että on todella mahtavaa, miten Tolkien löysi suomen kielestä jotain niin erikoista, että loi sitä apuna käyttäen uuden kielen kirjoihinsa.

Taru Sormusten Herrasta -kirjan teemana on hyvän ja pahan taistelu langenneessa maail-

Elokuva-alan arvostetuimmat palkinnot Oscarit jaettiin Hollywoodissa 24.3. Fantasian kuvaus elokuvassa on ilmeisen uskottavaa, sillä *Taru Sormusten Herrasta* lunasti 13 ehdokkuudesta neljä palkintoa: kuvaus, maskeeraus, musiikki, tehosteet. Elokuvalle on odotettavissa jatkoa, kun trilogia jatkuu seuraavassa elokuvassa joulukuussa 2002.

massa. Tolkien kirjoitti teostaan noin kahdeksantoista vuotta. Trilogian kaksi ensimmäistä osaa *Sormuksen ritarit* ja *Kaksi tornia* ilmestyivät vuonna 1954 ja kolmas kirja *Kuninkaan paluu* vuotata myöhemmin. Kirjoitustyönsä edetessä teksti vei häntä täydellisesti mukanaan, eikä Tolkien välillä tiennyt itsekkään, mitä kirjassa tapahtui. Hän loi kirjoittaessaan yhteyksiä teostensa *Hobitti*, eli sinne ja takaisin, *Taru sormusten herrasta* ja *Silmarillionin* välille.

Pieni hyvä kukistaa ison pahan

Taru Sormusten Herrasta sijoittuu omaan maailmaansa Keski-Maahan ja sen romanttiseen muinaisuuteen, jolloin siellä asui uljaita haltijoita, miehuullisia ihmisiä ja sitkeitä kääpiöitä - sekä hobitteja. Hobitit ovat vähäpätöinen kansa, joka asuu Kontu nimisessä kylässä kukkuloihin kaivetussa kodeissa *Hobittilassa*. He rakastavat elämän yksinkertaisia iloja, maalaisruokaa, juomaa ja erityisesti piippukessua. Hobitit ovat todella pienikokoisia ja iloluontoisia, velttojakin, mutta pohjimmiltaan sikasta lajia. Heillä on karvaiset jalat, eikä niissä yleensä käytetä kenkiä. Kun maailman mahtavat silmät ovat muualla, joutuvat pienet ja hiljaiset tekemään sankaritöitä ihmishuonon pelastamiseksi.

Tarun historiaa kuvaava runo kertoo, kun mahtisormukset tehdään. Kolme sormusta taotaan haltijaruhtinaille, seitsemän kääpiöruhtinaille ja yhdeksän ihmisille. Mutta yhden sormuksen taikoi Musta Ruhtinas Sauron, joka taikoi kaiken pahan, pimeyden ja vihan itsestään siihen Yhteen Sormusten sormukseen. Se sormus oli kaikista taotuista sormuksista vahvin ja sen avulla Sauron alkoi orjuuttaa Keski-Maata. Myöhemmin keskimaan asukkaat, niin ihmiset, haltijat ja kääpiöt kuin muut olennot, al-

koivat vastustaa Sauronia ja häntä palvelevia ilkeitä örkkejä ja muita kuvotuksia. Syttyi sota, jonka Keski-Maa voitti, mutta Sauronin kukistuttua hänen valtansa jäi sormukseen. Sormuksen Sauronilta voittaneen ihmisen, Isildurin olisi pitänyt tuhota sormus, mutta sormus piti häntä pauloissaan. Isildur antoi periksi sormuksen pahuudelle ja sormus jäi hänelle. Sormuksella oli kuitenkin taipumus valita itse omistajansa ja niin se petti Isildurin. Se putosi Suureen Virtaan, Anduiniin, Kurjenmiekkakenttien lähellä ja hävisi, kun suuret vuorten örkit surmasivat Isildurin. Virran tummissa pyörteissä sormus odotti viekkaana löytäjänsä. Mutta virran ranta- mailla Erämaan liepeillä eli näppärsorminen ja pehmeätassuinen pikkukansa, - hobittimainen, mutteivat hobitteja. Sormuksen löysikin eräs tämän kansan edustaja, Smeagol, joka sormuksen löydettyään riutui pahaksi ja ilkeäksi olennoiksi, jota kirjassa kutsutaan Klonkuksi. Se piti sormusta aarteenaan Morian kaivoksissa niin kauan, kunnes sormus kyllästyi siihen ja päätti osua eksyneen hobitin Bilbo Reppulin tielle. Bilbo pani sormuksen taskuunsa aavistamatta sen voimaa, joka voi muuttaa käyttäjänsä näkymättömäksi. Bilbo palasi kotiinsa Konnun Hobittilan Repunpähän, eikä siellä tapahtunut mitään erikoista ennen hänen sadannenyhdennentoista syntymäpäivänsä lähestymistä... Siitä alkaa *Taru Sormusten Herrasta*. Bilbo on päättänyt lähteä viimeisen kerran vaeltamaan omille retkilleen. Bilbon hyvä ystävä velho nimeltä Gandalf kehottaa tätä jättämään sormuksen Frodolle, jonka Bilbo on värvännyt perijäkseen. Tehtävä ei ole Bilbolle helppo, sillä hänkin on tätä nykyä kovin riippuvainen sormuksesta. Hän on kuitenkin ensimmäinen sormuksen hallussapitäjä, joka pääsee siitä eroon ja lähtee vaeltamaan. Taakka sormuksesta lasketaan

nuoren Frodon harteille, mutta onneksi Gandalf on tukemassa ja kertomassa hänelle sormuksen vaaroista.

"Kuolevainen jolla on hallussaan suursormus ei kuole, mutta ei myöskään kasva eikä saa lisää elinvoimaa, hän vain jatkaa kunnes lopulta joka hetki on ahdistusta. Ja jos hän käyttää usein sormusta tullakseen näkymättömäksi, hän hämärtyy -lopulta hänestä tulee pysyvästi näkymättömän ja hän vaeltaa yön pimeydessä, ja Musta Voima, joka hallitsee sormusta, pitää häntä vallassaan", varoittaa Gandalf ystävänsä Frodoa. Frodon tehtäväksi annetaan tuhota sormus, sillä Sauronin voima kasvaa ja hän etsii sormusta kaikkialta suurella ja kamalalla punaisella silmälään. Hän on kerännyt voimansa uudelleen pitkän ajan kuluessa ja ottanut itselleen ulkomuodon. Sauron lähettää Mustat Ratsastajat kiertelemään Keski-Maata, tarkoituksena vangita Frodo ja riistää tältä sormus, jotta hän voisi taas ottaa Keski-Maan kouransa alle. Frodon ei auta muu kuin aloittaa pitkä ja vaarallinen matka kohti Itää, Sauronin maata Mordoria, jonka Tuomiovuoreen sormus on pudotettava. Tämä on ainoa keino pahan poistamiseksi maailmasta ja hyväsydämmisen ihmiskuninkaan palauttamiseksi valtaistuimelleen. Avukseen matkalle, haltijat ja muut neuvonpitäjät Rivendellissä, Elrondin neuvonpidossa valitsevat Frodolle kahdeksan seuralaista. Kolme hobittia Samvais, Pippin ja Merri, samoojaihminen Aragorn, haltija Legolas, kääpiö Gimli, Gondorin käskynhaltijan poika Boromir ja tietysti viisas velho Gandalf lähtevät hänen seurueeseen. Heistä tulee Sormuksen ritareita, joiden alkumatkaa trilogian ensimmäinen osa kuvaa. Petos, pelko, epätoivo ja kuolema hajottavat saattuetta, mutta yhteistuumin Frodo ja Samvais saavat sormuksen tuhattua ja Sauronin valta kukistuu. Aragornista, jalosta ihmises-

tä tulee Keski-Maan kuningas. Hyvät ajat koittavat viimein ja ihmishuonon tulevaisuus on turvattu. Siitä alkoi Tarun mukaan ihmisten aikakausi, jossa me nyt elämme.

Kirjan viimeisillä sivuilla nousee haikaa ja surullinen tunne, koska viimein kaikista suurimman työn tehnyt pieni hobitti, Frodo, ei saa huimasta seikkailustaan paljon tunnustusta. En löydä trilogiasta kuitenkaan mitään virheellisyksiä, sillä ottaen huomioon J.R.R. Tolkienin hyvin uskonnollisen taustan, voi aavistaa jollain tavoin vaatimattoman tuntuista loppua. Uskonnollisesta taustasta on myös puhuttu paljon. Tarussa Jumalasta ei kuitenkaan kerrota kuin ohimennen. On kuitenkin aistittavissa, että Keski-Maan väen yläpuolella on näkymätön, hyvä Kaitsemus. Tolkienilla olikin tarkoitus tehdä *Taru Sormusten Herrasta* yhteineväiseksi kristillisen ajattelun ja uskon kanssa. Hän ei kuitenkaan halunnut tehdä siitä kristillistä allegoriaa. *Taru* sisältää moniakin hahmoja, joita voisi verrata Kristukseen, kuten esimerkiksi hyvää ja viisasta Gandalfia ja itse Frodoa. Kirjalla on mielestäni hyvä juoni ja sille antaa syvän merkityksen se, että saattueella on tehtävä ja sen suorittaminen ei ole huvittelumatka. Heitä kuljettaja eteenpäin velvollisuuden tunto, korkea moraalinen ja epäitsekkyys. Tätäkin voidaan verrata kristityn vaellukseen maailman läpi taivaaseen. Kirjan lopussa Frodo on tehnyt oman matkansa ja lähtee Harmaista satamista haltioiden kanssa laivalla paikkaan, jota ihmismieli ei voi käsittää.

Tarussa on myös opettavia asioita - väärä valintoja tehdään, mutta lukija huomaa, että seurauksista voi selvitä.

Esseetä on lyhennetty.

Viisas velho Gandalf.